

Nro. 48.

**A FELS. R. CSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

*Költ Bétsbon, Kedden Decembernek 15 ik napján
1801-ik esztendőben.*

B é t s.

Felséges Urunk egy Udv. Comissiót méltóztatott iten ki nevezni, olyan rendeléssel, hogy az itt lévő Szegényseg' állapotjának jobb karba lehető helyheztetése és tökéletesítettése iránt, olyan javaslásokat terjesztzen ő Felsége eleibe, a' mellyek szerezni a' dolgozó, nevelő, és orvosi intézetekkel, összefüggésbe hozni, 's az itt bevezetendő intézeteket azután az ő Felsége több örökös tartományaiban lévő városokra is ki-terjesztetni, lehessen.

Fő igazgatását ezen Udv. Comissionának Gr. Colloredó Staus és Conferenzialis Ministerre, méltóztatott bizni ő Felsége. A' több tagjai pe-

B b b

dig a' Commiffiúnak, mint Senatorok, ezek : az ő Felsége Gen. Adjutánsa, Feldmarschal: Lieutenant Gr. *Lamberti*; Státus és Konferentz Tanátsos *Lorentz*; Udv. Tanátsos 's a' provisoriai Kormányfők Vice - Préselle Gr. *Kuffstein*; Udv. Tanátsos és Fő Politziai Kormányozó *Ley* Urak; két Aktuáriusokkal egygyütt.

Mínthogy pedig a' Szegénység' állapotját tárgyazó kézfületek, *Hámburg* vároffában, közönségesen igen jókrak lenni tartattatnak, 's az a' Dániai Kir. Státus = Tanátsos *Vogt* Ur, a' ki ennek a' Hámburgi ditséretes Szegények' Institutumának egygyik el = intézője vólt, most éppen itt Bétsben vagyon: meg hívatottatott Felséges Urunk által, hogy mind a' Hámburgban mind pedig sok útazásai alatt másutt gyűjtött tapasztalásait, ő is közlené, a' Cs. Királyi Státusok javára, az ő Felségétől ki neveztetett Commiffióval; a' ki is ezen kegyelmes meg = hívatatást örömmel el fogadván, a' Commiffiúnak üléseiben meg fog jelenni, és azt tanátslásaival segélleni fogja.

Ő Felségének egy Felséges rendelése jött vala le a' napokban, a' melly által, az eleségnek a' jelen való időben uralkodó nagy drágáságára nézve, az eleség' leg szükségesebb nemeinek az örökös birodalmakból idegen országokra való ki vitettetése, igen szoroffan és konfiskáltatás alatt tilalmaztatik, További meg = magyarázására ezen Fels. Rendelésnek, újabban úgy méltóztatott mérsékeltetni ő Felsége ezen tilalmat, hogy az alól, *Swéwiai Ausiria* és *Breisgau*, valamint szintén *Tirolis*, *Vorarlberg*, a' két *Gallitziák*, és *Erdély* ország, egészfzen kivételtessenek, a' mellyekben ez szerént, az eleség nemeinek a' külső országokra való ki = vitettetése iránt, az eddig fenn = állott rendelések fognak továbbá is meg maradni.

Tapasztaltatott, hogy némely hamis Frantzia Kofzorus tallérok hozattak bé az országba, a' mellyek az itt lévő pénz = verő hivatal által meg vizgaltatván, külső formájokra az igazi Frantzia Kofzorus tallérokkal egélszen meg = egygyeznek, hanem a' nehézségekre nézve erőssen különböz = nek ezektől. Némelyik sokkal könnyebb, néme = lyik pedig nehezebb. A' betsek is különböző : hanem, tsakugyan egyik sem ér annyit, mint egy fél igazi Kofzorus tallér. A' színek, ennek a' szí = nénel tsak olyan kevéssel barnább, hogy alig le = het észre venni: a' hangjok is süketebbetske. — Ha egy részölvel talzit rajta égygyet az ember, úgy az ő belső vereslő színe leg könnyebben el árúlja a' tsalárdságo. — Illő, hogy mindenek örizkedjenek a' meg = tsalattatástól.

P e s t.

Az itt lévő Universitást, egy igen érdemes tagjától fosztotta meg a' halál. Titt. *Vályi An = drás* Ur, a' Magyar nyelvnek és Litteratúrának ezen Universitátsnál lévő Professora, életének leg szebb virágában u. m. 36 esztendős korában, a' folyó Déceembernek 2 = dikán ki = múlt a' világ = ból. Hogy a' haza egy fáradhatatlan, és mind a' nyelvnek mind a' Litteratúrának hafznos pal = lérozóját vesztette el benne, beszéllő és a' mara = dékok között is élni fogó tanuji ennek, az általa Magyar nyelven ki = adattatott szép könyvek.

Ezen Universitás Magiftratussának esztendön = ként való székújítása esvén, ilyen módon újittattak meg a' tiztviselők : Titt. *Markovits Mátyás* Ur, a' mind két Törvények Doktora, az Ekklesiái Tör = vénynek ezen Universitátsnál lévő rendes tanító = ja, Magnifikus Rektorrá; Titt. *Barits* Ur, a' mind két Törvények' Doktora, és a' Státistikának rendes tanítója, a' Juridika — Titt. *Schraud* Ur,

Kir. Tanácsos, az Auszriai örökös tartományokban a' döghalál' igazgató orvosa, 's az Orvosi Politziának és az Orvosi törvényes tudományoknak rendes közönéges tanítója, az Orvosi — Titt. *Stipsics* Ur, a' Filozofiának Doktora, a' pénzek' és régiségek' esmérésének tanítója, 's egyúzersmind az Universitas könyves házának Kustósa, a' Filozófiai — Fakultások' Dékanyaiakká nevezettek.

Frantzia Respublika.

Folytatása annak az Előadásnak, a' mellyben a' Frantzia Respublikának mostani külső és belső állapotját az Országglószék' a' Törvényhozó gyűlés' eleibe terjesztette: —

„A' Státus jövedelmének bé-szedésére 's kiadására nézve a' feljebb való esztendőben elővétetett eszközök olyan jó rendbe helyheztek a' kassát, hogy ennek jobb rendbe való szedésével tavaly esztendőben nem sok bajlódás volt. — Mind a' régibb, mind a' mostani idő béli pazér-lások, gondos szem-ügyre vétették: a' bűnösök rész szerént a' közönség, rész szerént az Ité-lő-székek előtt, el-vádóltattak. Egy Finántz-ministernek tsupán tsak az a' dólga, hogy az adónak, és a' Státus minden egyéb jövedelmének felvétetésére vigyázzon. Egy más Finántz-minister pedig egyenesen tsak a' bé-gyűlt kintsre visel gondot, és személyes felelet alatt tartozik vigyázni, hogy kár ne essek rajta. — A' Státus ádosságait fizető kassa, leg tökéletesebb intézetek szerént rendeltetett el. Fő igazgatójává tsak egy ember rendeltetett, hanem annak külömböző ágaira, négy adminisztrátorok vigyáznak. — Az ér-dők, a' mellyek a' Respublika' leg betsesebb tulajdonát teszik, egy különös adminisztrációra bízattak, a' melly a' leg gyakorlottabb szemekkel,

ahoz alkalmas tudománnyal, és lég szorosabb gondviseléssel tartozik egyenesen csak az erdőkkel dajkálkodni, vagy gazdáskodni. — A' közönséges tanulás Párisban, és más néhány Departamentekben, tett ugyan ezen elzrendőkben is némünémü lépélt: hanem, másútt vagy semmit se, vagy igen keveset. Ha abból az útból, mellyen el indúltunk, ki nem térünk, a' tudományunk csak néhány pontokra fog majd ki terjedni, és egyéb pontokra nézve tudatlanság, és a' barbarus idő béli homály, fognak bennünket el borítani. A' Kormány-szék, egy jobb móddal el intéztetett tanulás béli Sitemára fordította figyelmetességét. Minden egy-néhány közönségek állithatnak fel, ha egyéb eránt a' hely béli környülállások meg engedik, egy-egy Alsó Oskolát, a' mellyekben azokat a' fundamentomokat fogják tanú'ni a' gyermekek, a' melyek nélkül az ember lemmi nem egyéb, hanem csak minden körülette lévőknek vak ágense, azoktól fügven minden lépései. A' tanítóknak, rész szerént meg s határozott, rész szerént határozatlan fizetések leszen ezen alsó oskolákban: az első rend s bélt magok a' közönségek, a' második rend béli pedig az olyan tanuló gyermekek' szülei fogják adni, a' kiktől ki telik, és a' kik között az, az ő önnön égyetértések szerént fel osztódik. Ha ezen tanítóknak foglalatosságá meg engedéndi, hogy ők a' mellett még valamely egyéb munkára is réá érkezhessenek, adni lehet nékiek egyéb szolgálatot is. — A' Második Oskolákban a' régi vagy meg holt nyelveknek, a' Földleírásnak, Történetek tudományának, és a' Számvetésnek fundamentomai fognak tanittatni. Ezek az oskolák, rész szerént a' közönség' szolgálajára szánt magános emberek igyekeze által formáltatnak, vagy pedig a' vidék béli városoknak és helységeknek ezen tzelra való közönséges öszíze: állása által. Hogy ezek a' köz jónak előmozdítá-

sára annál jobban felbuzdittathatának, közönséges épületek engedtetnek nékiek által; az ezekben tanuló és magokat megkülömböztető ifjaknak, gráditsok lesznek innét; és az olyan Professoroknak, a' kik a' feljebb való iskolákba legtöbb jól elkészített nevendékeket adnak által, bizonyos jutalmak rendeltetődhetnek. — A' Harmadik Oskoláknak nemét a' *Lyceumok* fogják tenni; ilyenek harminczan állittatnak fel az országban olyan különböző fő városokban, a' melyek mind fekvésekre, mind pedig a' lakosoknak erköltsi tulajdonságaikra nézve, legalkalmasabb lakhelyeket adhatnak a' tudományoknak. Ezekben tanítottódnak, a' Tudós nyelvek, Földleírás, Történetek tudománya, Logyka, Fizika, Földmérés, Mathézis, és némelyikben még valamelyik (t. i. idegen) élő nyelv is, ahoz képpelt, a' mint az a' vidék kívánánda, a' hol a' *Lyceum* lesz (p. o. Német országnak szomszédságában a' Német nyelv). A' harmincz *Liceumok*ban az úgy nevezett hazanevendékei között hat ezren osztattatnak széljel, 's a' Respublika' költségén tartatnak és neveltetnek. Ezek között 3 ezren a' katonáknak vagy a' haza egyéb hűséges szolgainak gyermekei, 3 ezren pedig olyanok lesznek, a' kik a' Második oskolában magokat megkülömböztetik. Az új (t. i. Német, Belga, etc.) Departamentomok' nevendékei, az ország' belső részein lévő *Lyceumok*ba tétetődnek által, hogy rendtartásainkat, szokásainkat, egészen magokba szívják, és időre a' mi institutumainkhoz és törvényeinkhez viseltető szeretettel térjenek háznépeik közzé vissza. A' többi nevendékek, szüleiüknek vagy atyokfiainak költségén vétetnek bé, és tartatnak. Valami hat millió Livrákba (közel 3 millió Forintokba) fognak a' Státusnak tenni ezek a' 30 *Liceumok*. — A' negyedik és legfelső gráditsát a' közönséges tanuláshoz tészik,

az úgy nevezett *Spéciális Oskolák*. Ezeknek némelyike már fenn áll (ilyen a' többek között a' Párisi úgy nevezett Nemzeti Institutum), és meg is fog eddig való intézetei mellett maradni; a' többek még ennekutánna fognak az arra alkalmas helyeken, és tárgyaikkal meg-égygyező módon, fel állittatni. —

„Ennyiből áll egy dió = hajba foglaltatva az az egész sistema, a' mellyet a' Kormányfűk a' közönséges tanulásra leg alkalmasabbnak, és a' tzéllal leg meg-égygyezőbbnek itél lenni, és a' mellyet bizonyos törvénytzikkelyekbe foglalván, helybehagyás végett ezen ülésben a' Törvényhozó Gyűlés' eleibe akar terjesztetni. — A' Kormányfűk figyelmetefűge ki terjedhet, harmincz Liceumokra; de ennél többnek nem is viselhetne illendően gondját; azon kívül, hogy a' mi nagyobb, még ma nem is lehetne annyi alkalmas és az Oskoláknak dízfűre szolgálható Profeszorokat találni, hogy harmincznál több Liceumokra is elegen lehetnének: több alkalmas Direktorokat se, a' kik a' fenytüket okoson fenn tartathatnák; valamint több olyan tanátsosokat se, a' kik az adminisztrációt illendően folytathatnák. Harmincz Liceumok, a' Respublika részeire böltsen széljel osztattatván, mindenre ki terjesztkedhetnek, sűgáraiknak fényével minden felé világothálnak, egész az idegen országokig el hathatnak, és azok lehetnek réájok nézve, a' mik valaha némely Német és Anglus oskolák réánk nézve vóltak; a' mik vóltak valaha azok a' híres Universitások, mellyek mezfsze = földön ismértetvén, Éuropa bámulásának és tífzteletének tárgyaivá váltak. —

„A' Polgári Törvénykönyv felöl, mégtavaly emlékezet tétetödött vólt a' Törvényhozó Gyűlés előtt: hanem azoknak munkájok, a' kikre annak el-intézése bizattatott vólt, meg szaporodott; az Itélőszékek előtt is meg kell lett an-

nak fordúlni, hogy annál tökéletesebb lehessen; és feles jegyzésekkel meg bővítetvén, úgy vétetett még azután a' Státus - Tanácsban leg szor-
 rosbab vizsgálata alá, Most már annak minden részei, égygvenként fognak a' helybehagyat-
 tatás végett a' Törvényhozók' eleibe terjesztetni: a' mely szerint ez a' fontos munka minden meg-
 próbáltatáson keresztül menvén, a' leg tudósabb embereink béslátásának resultátuma lézen. —
 A' közönséges fogházakban a' munkára való eszközök és készületek meg bővítették, és a' szorgalmatoskodás számkivetette azokból a' henye-
 séget, a' melly a' megromlott embereket még jobban megszokta vesztegetni. — Némely Depártamentomokban már el törültetett a' kódulás-
 — Az ispotályok lassan - lassan kezdenek az adós-
 ságból ki fejtődni, a' melly gyalázatjára volt a' nemzetnek, és fájdalmára a' Kormányzéknek: már a' maganosok' ajándékaik és jóstéte-
 nyeik által gazdagúlni is kezdenek, a' melly azt bizonyítja, hogy kezd közöttünk vissza állani az az anyafi - szeretet, a' mellyet az oltoba törvények, és a' sok ínségek, tsaknem örökös számkivetésbe láttattak vala küldeni. — A' járás - ke-
 lésnek leg szükségesebb eszközei, az ország - utak, nem soká meg fognak újjittatni. Az a' taxa, a' melly erre a' végre van ki rendeltetve, napon-
 ként gyarapodik. A' leg hasznosabb kanális, már meg ásattatott a' közönséges kinttár' költségével: a' többek is nem soká meg fognak, magános emberek' szorgalmatossága által készittődni. —
 A' mesterségeknek és tudományoknak felbuzdittatódásokra, minden segedelmek és eszközök meg tétettek, a' mellyeket tsak a' környülállások meg engedtek. — *Páris* várossának ékességé: e, mindenféle projectomok el intéztettek: sőt némelyek már munkába is vétettettek. Néhány magánosoknak nem magános nyereségre, hanem tsu-

pán a' köz jóra tzelező buzgosága által, olyan hídak készittödtek a' város' számára, a' mellyek nagy könnyebbségére szolgálnak az ő kereskedésének. Egy más magános emberek' társasága, egy új kánálít és egélléges inni való vizet is fog néki szerkeztetni, a' mellyekre nézve mind ez ideig fogyatkozása vólt. — Nem fognak felejdé- kenységbe menni a' Departamentomok is. Minden vidékek' közönségei meg vizsgálattás alá véttetnek, és felkerestetnek minden szükséges eszközök, a' mellyek tsak valami ékéllégekre vagy böldogításokra szolgálhatnak azoknak. A' képek' gyűjteményéből, egy s egy múzeum fog minden nevezetes városokban fórmáltatni: azoknak látá- sa fel fogja az ifjakat a' mesterségek iránt ger- jeszteni, és figyelmetessé teszi az idegeneket, &c. —

„A' mi külső országokkal való öszszefoglal- tatásunkat a' mi illeti a' Kormányzék tellyességgel nem fél ezen tekintetben is fel fedezni a' maga princzipiumait és maximáit. A' Szövetségeseink- hez viseltető hűség, az ő függetlenségek iránt va- ló tisztelet, az ellenség iránt való nyilvánóság szívűség és egyenesség, teszi a' mi politikánkat. — A' mi Kormányzékünk, meg esmérte a' Bata- va Respublika' Országglásának formáját minthogy az egy szabad nemzetnek akarátján fundálódott. — Helvétzianak kibelet, belső viszfzavonások tep- kedték a' lesfolyt esztendőben, és mindenik egye- netlenkedő rész, a' Frautzia Kormányzékhez fo- lyamodott közbenjárásért, sőt fegyver által való se- gedelemért is. A' mi séregeink ellenben rende- lést vettek, hogy hazájokba térjenek viszfza: tsu- pan 4 ezer fegyvereseink, maradtak meg bizo- nyos helyeken, azok is azon helyek előljárói- nak kívánságokra. Helvétzia néhány ízben az Első Konzúl' eleibe terjesztette az ő Constitúzió- sának plánumát; gyakran pedig arra kérte az El-

ső Konzult fejelje ötet tanátsával: ez, mindenkor tsak a' maga függetlenségére intette ötet, ilyen szavakkal: „Jussanak eszetekbe a' ti őseiteknek virtusaik, és vitéz tselekedeteik: készítettsek egy olyan egy-ügyü Constitúziót magatoknak, a' milyenek voltak voltak azoknak az ő erköltseik. Figyelmezzetek azon vallásokra, azon külömbkülömb nyelvekre, a' mellyeknek mintegy kimért határjaik vannak egymás között, azokra a' titeket egymástól el választó völgyekre és bértzekre, és mind ezeknek meg fontolásán fundáljatok Constitúziót magatoknak. Mindenekfelet iparkodjatok a' példa = adás végett meg tartani az egyenlőséget és függetlenséget a' Helvétziai nemzet' számára, a' melly arra leg elsőben tört útat., — Ez tsak tanátslás vólt, lagy melegséggel fogadtatott. *Helvétzia*, kormányos nélkül hányátatott ide 's tova a' habok által. A' mi Miniszterünk, egy tsupa békéltetőnél egyébnek nem mütatta lenni magát az egymással ellenkező részek között, és feregeink' vezére, leg kissebb fegyveres segedelmet nem szolgáltattott sem az egyik sem a' másik faktziónak.

(*A' többit más alkalmatossággal*)

Páris, Dec. 1 = ső napján.

Toulonból azt írják, hogy *Gen. Menou* Egyiptomból vizsza érkezett. — *Gen. Bernadotte* meg érkezett *Párisba*. — *Lord Cornwallis* és *Bonaparte Jósef*, Novembernek utolsó napján, *Amiens* várossa felé a' *Congressusra* útnak indúltanak.

Az Első Konzul a' folyó Decembernek 10 = dike táján fogja *Lyon* felé venni útját. A' Külső Minisztertől fog oda el kísértetni: a' Belső Miniszter pedig, előre fog oda el menni.

A' *Moniteur* ilyen formálog hirdette ki azo-

kat az indító okokat, a' mellyeknek meg-fon-
tolása után az Alexandriai Frantzia őrző sereg'
Generálissai, Aug. 27-dikén a' kapitulálásra hatá-
rozták magokat: — „

„Meg gondolván, úgy mond, — 1)ször, hogy
az Alexándriai erősségeknek védelmezésére szük-
séges fegyveres seregek egy karmad része sin-
tsen olyan állapotban, hogy szolgálatot tehesen
— 2)ször, hogy a' betegségek ezt a' kevés népet
is szünet nélkül fogyasztják — 3)ször, hogy első
Vindemiére után még csak a' betegek' számára
sem fog kényerünk lenni — 4)ször, hogy arra a'
napra az egyéb eleség' neme is mind el fog kel-
ni — 5)ször, hogy a' katonák' eledele már most
is tsupa ló = hús — 6)ször, hogy a' sok beteget az
ispotályok már telyelleggel nem tarthatják —
7)ször, hogy a' Skorbutikus betegeknek el kerül-
hetetlenül meg kívántató eledelek és orvosságok
már mind el fogytak — 8)ször, hogy az inni va-
ló vízzel, még leg feljebb csak húsz napokig ha-
meg érhetik — 9)ször, hogy a' Nilus vizének ár-
ja, most nem terjedhetne ki egészízen Alexándri-
áig, azért, hogy az Anglusok a' *Madiè* tavának töté-
sét ketté vágták — 10), hogy az Alexándriai lakást a'
melléje vett sok vizek mostan igen egésségtelen-
né tették volna — 11)ször, hogy a' döghalál az
idén gyanitható képpen el fogna hatalmasodni
— 12)ször, hogy a' kevés nép a' sok szolgálat és
szünet nélkül való tsatázások által a' Cairói ka-
pitulálástól fogva igen el lankadott — 13)ször,
hogy az ellenség, temérdek szárazon és tengeren
való erőt gyűjtött Alexandriához ölsze — 14)ször
hogy az Alexandriai partot 40, és a' bé-menő
tsatórnat 17 Anglus hajók állották el — 15)ször,
hogy a' *Mareotis* tavát 120 Anglus fegyveres saj-
kák lepték el — 16)ször, hogy a' tenger és a' Ma-
reotis tava között két ellenséges tábor fekszik
kemény sántzok között — 17)ször, hogy vala-

hányszor a' Frantziák és Anglusok, Alexandria mellett egymással meg verekedtek, a' Frantzia tábor, mind annyiszor az Anglus hajókon lévő témérdek ágyuk által is mind oldalait mind pedig hátulról felettébb való módon szorongattatott — 18), Minthogy a' Márbouth vára, hatván ágyuk által szorongattatván, magát már feladni kényszerített volt — 19)szor, hogy Cairónak véletlen és rend kívül való feladattatása alkalmatosságot szolgáltatott az ellenségnek arra, hogy minden erejét Alexandria ellen gyűjtse össze, és hogy még a' Frantziáktól Cairóban hagyatott kélzületet is Alexandria ellen fordíthassa — 20), hogy már azok az utak is mind elvágattak volna, a' mellyeken az Arabsok némünemü eleséget hordottak bé Alexandriába — 21)szor, hogy már addig, míg az eleség tartani fogna, lehetetlen volna a' meg szállás alól való feloldoztatásra legkisebb segédelmet is várni; 's hogy a' sereg, i y fok rendbéli katonai példás virtusoknak meg bizonyítása után, már most egélszen meg folytatott volna attól a' reménségtől, hogy minden további szenvedései által is ezen városban, a' hazának valamit szolgálhasson, 's a' maga dicsőségét nevelhesse, &c. — mind ezeket meg gondolván — meg gondolván — meg gondolván —

Egy szóval ebből a' fok meg gondolvánból, vált végre az a' kapitulatzió, a' melynek ereje szerént — Egyiptomot — elvesztettük.

Abban a' hadi tanácskozásokban, a' melyben ez a' fok meg gondolván előfordult, maga Menou ilyen ki nyilatkoztatást tett: — „Az a' kapitulatzió, úgy mond, a' melly alá magát tartozni az Alexandria tábor telyességgel nem gondolta 's nem is gondolhatta, elkerülhetetlenül meg határozta Alexandriának elveszését is. Cairó leg

alább tartozott volna még harmadfél hónapokig védelembe magát. Az alatt Alexandria, eledellel meg tölthetett volna; és az ellenséges seregbe a' döghalál belé kapván, meg-emésződött, 's Egyiptom a' Frantziák' kirtokában meg maradott volna.

Egy Párisi újságlevél szerént, ilyen levelet írt Gen. Menou Sept. 21 - dikén Alexandriából, egy testvérjéhez, a' ki Boussai várossa béli Polgármester: —

„A' hadakozás' sorsa, kedvetlen ábrázatot fordított felém. A' szárazon 40 ezer Anglusok, Törökök, és Indusok által szorongattatván; a' tenger felől több mint száz ellenséges hajók által lévén bé szorittatva; az éhség, szomjuság, és minden némü betegség által vesztegettetvén; az ispotályaink minden orvasság' dolgában szükségét szenvedvén; minekutánna egész fegyverviselő seregünk 18 száz emberre szállott volna le; minekutánna minden Alexandriában találtató lovat, szamarat, és tevét, a' mellyeknek húsa egyedül való eledelünk vólt, meg ettünk volna: kétségbe eséshez hasonlító vereke lések után, kapitlazióra lépni kéntelenittetem. A' szárazon nyoltzvan minden némü, a' tengerről is több mint két ezer ágyuk, szórták meg szűrés nélkül réánk a' golyobisokat; a' mellyek el sem tsendesedtek volna addig, míg bennünket porrá nem tettek volna. Hat egész hónapokig tartotta ostromoltatásunk. Ha el nyomattattunk is az Anglu oknak minden tengeri expeditzióik között a' leg nagyobb által: leg alább betsületünket meg tartottuk. Egy embert sem vizsek vizsza Frantzia országba, olyant, a' ki sebet nem kapott volna: sok van olyan közöttök, a' ki kapott tizenötöt is. Én indulok Frantzia ország felé vizsza: az én lelki esméretem tsendes, el követtem mindent, a' s mit a' betsület, és a' haza' java kívántak.

A' Párisban lévő Nemzeti Institutumnak a' múlt nyáron tartatott égygyik ülésében, azoknak a' juhoknak állapotjok vizsgálattott meg, a' mellyek Spanyol országból néhány elztendők előtt hozattattak által, olyan tzéllal, hogy Frantzia országban el szaporittassanak. A' tsup Spanyol kos és anya - juh fajtáknak a' száma, réa' megyen már 8 ezer darabra: azok, a' mellyek Spanyol kosoktól, hanem haza béli Frantzia anya - juhaktól szaporodtak el, fokkaltá nagyobb számmal vannak.

Egy egészszen Spanyol eredetü juhnak a' gyapját átaltjában teszik 8 fontra; fontját el adják 20 Garason: következés képpen egy juhnak a' gyapja ér 6 Tallért és néhány Garast.

A' magnak való egész eredetü anya - juhoknak darabját, 70 — a' hasonló kosoknak darabját pedig, 130 Talléron agygyák.

Továbbá elő fordólt még ezen ülésben egy nevezetes próba - tételnek előadása. Eddig közönségesen azt erőfítették a' juh - pásztorok, hogy ha az ember a' gyapjat, egy elztendön túl a' juhokon hagyná, a' helyet, hogy hozfzobbra nőne, inkább el húllana, vagy leg alabb addig való finnmságát el hagyván, meg durvúlna: és két elztendő után, ha a' jú addig meg nem nyírettetne, nem fogna annyi gyapjú le kerülni rolla; mint a' mennyi az alatt kétszeri nyírés által lekerült vólna. — Az idei próba - tétel ellenkezőt bizonyít, minthogy néhány Spanyol juhok, a' mellyek két elztendőtől fogva meg nem nyírettettek, éppen két annyi gyapjat adtak, mint elztendönként egy - egy nyírésór szoktak adni, az az 16 fontot. A' hozfza is ezen gyapjunak, éppen két akkora vólt, mint az elztendősnek. — Most már a' Fábrikások fogják majd meg mon-

dani, hogy ezen hofzszú szálú gyspjúnak 'mitso-
da' bé-folyása fog a' belöle készülendő porté-
kak minémüségihez lenni.

Elegyes Levelek.

Az *Orániai* Hertzegi Familiának ennekután-
na lejendö lakhellyül, annak régi Familiai Kasté-
lya Német országban, *Oránienstein*, készítettik ki.
Már hozzá fogtak tsinogatásához, és rakják be-
lé a' szükséges házi butorokat. A' Kastélynak
egész elkészüléséig, *Dillenburghan* marad az Idösb
Hertzeg, (a' vólt Hollándiai Helytartó) a' ki is
még mostanig nem látta vólt a' maga Német tar-
tományait.

Az a' Frantzia orvosokból álló Comissió, a'
melly Párisban egy darab időtől fogva a' tehén-
himlőnek bé-óltásával foglalatoskodik, és azzal
az emberi nemzet' javára minden ki gondolható
tapasztalásokat tészén, és gyűjt ölfíze, mostaná-
ban ezt az igen nevezetes megjegyzést hirdet-
tette ki a' közönséges levelekben, hogy azon 102
gyermekbe, a' kikbe ő maga, t. i. ez a' Com-
missió, tavaly a' tehén-himlőt be oltotta vólt,
most már az ember-; vagy úgy nevezett gyer-
mek-himlőt is bé oltotta, igen szerentsés és a'
tehén-himlőnek betses vóltát nagy gráditsra eme-
lő következéssel, minthogy ezen 102 gyermek
közzül a' beléjek óltatott ember-himlőt, egy is
el nem kapta, és semmi a' féle jelek, hideglelés,
&c, a' mellyek az igazi himlővel égygyütt jární-
szóktak, rajtok meg nem jelentek.

* * *

Tudósítás.

A' Frantzia nyelvet tanulni kívánó Magyar
Ifjúság igyekezete fel-segállítására D. *Gedike Fré-*

drik Úrnak oly sok kiadásokkal meg dicsérette. tett *Frantzia Olvasó Könyvetskéjét*, Magyar *Frantzia* kis *Grammatikátskával*, *Frantzia Magyar Szó-tárral*, és a' *Frantzia* textus alá ragasztott világosító magyar nótákkal kiadtam. A' *Könyvetske* már készen van, tészen mind öltve 19 árkusokat. Ki-jött jó papirossan *Posoni Könyv-áros* *Weber Simon Péter* Úrnak esméretes szép betűivel. Egy *Exemplárnak* ára 4; kr. Találhatni a' *Könyvet* —

Bétsben T. Dr. *Sándórfi J.* Úrnál. *Posonyban* *Weber Simon Péter* Úrnál. *Pesten* *Kiss István* *Könyváros* Úrnál. *Debretzenben* T. T. Prof. *Budai Ésaías* Úrnál. *Kolosvárt*, a' ki adónál, ifj. Prof. *Szathmárinál*. *M. Vásárhelyt* T. T. Prof. *Köteles* Úrnál. *S. Patakon* T. T. Prof. *Beregszászi Pál* Úrnál. *N. Ényeden* T. T. Prof. *Benkő Ferentz* Úrnál.

Szalatnya, 25. Nov. Nagy Hont Vármegyéből.

Carmen de Concordata Papæ Pii VII, cum Bonaparte Consule inita.

*Foedus, quod pontus, quod tellus ruperat armis,
Concordante Pio, pace novatur idem.*

*Fax extincta sacris, rursus succensa per aras,
Illuxit tenebris, luce corusca focus.*

*Fulmina, quæ ira Jovis Coelo vibrata deorsum
Mittere Constituit, continuit manibus.*

*Tantæ molis erat Papæ cum Consule pactum,
Quo placantur Mars, Æquora, terra, poli!*

*Cecinit
Nobilis Fran. Piscatoris.*